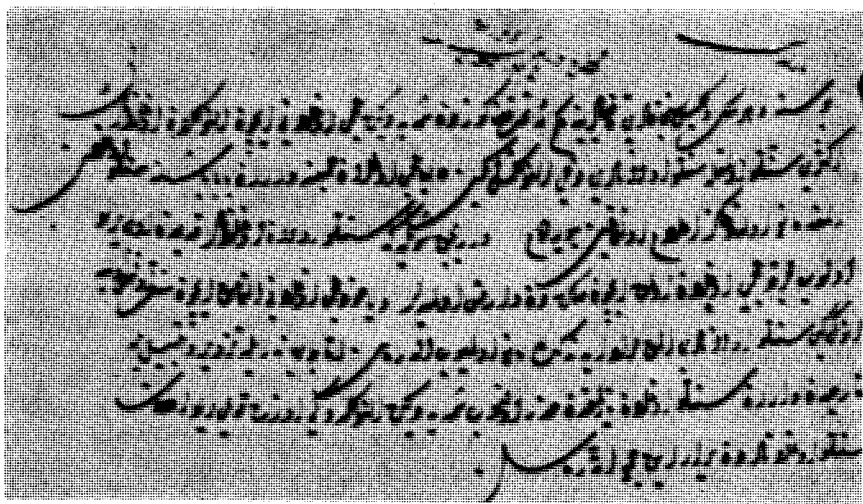

Dokumenat koji u ovom radu donosimo i u originalnom tekstu i u doslovnom prijevodu na naš jezik potječe s kraja vladavine Sulejmana Zakonodavca, određenije, iz 1564. godine. Kao što se vidi, on eksplicitno govori o tome da se obaveza davanja dječaka u adžemi oglane na području bosanskog, hercegovačkog i kliškog sandžaka odnosi isključivo na muslimanski dio stanovništva tih područja. Dokumentat se nalazi u Arhivu Predsjedništva vlade Republike Turske u Istanbulu, u fondu »Muhimme defteri« (knjiga V, str. 96). Sam dokumenat nije kompletno datiran. Međutim, kako su carske naredbe koje su unošene u te deftere, zavođenje hronološkim redom, onako kako su izdavane, to je na osnovu kompletnih datuma koji postoje na dokumentima prije i poslije našeg dokumenta bilo moguće utvrditi i godinu njegovog izdavanja (972, tj. 1564). Dan i mjesec otpreme, međutim, označeni su na dokumentu.

Faksimil dokumenta o devširmi

Evo teksta tog dokumenta:

بوسنه وهرسك وكليس سجاقلرى قاضيلرينه حكم كه
 تحت قضاكوزدن شمديه دكين عجمى اوغلانى ايچون النوكلان
 اوغلانلرك اكثرى سنتلو اولمغله سنتلو اولانلرى دخى
 النوكلمش ايكن حاليا عجمى اوغلان جمعنه واران ياياباشنه

سنتلو اوغلان المقده مانع اولدو و عكر اعلام اولمغين بيوردوم
 و ايرجق شويله كه سنتلو اولان اوغلانلر قديمدن اوليرلو
 اولوب مجرد عجمي اوغلان اولق ايچون صكره دن وارمش
 اولميه لر و يا خود عجمي اوغلاني النامق ايچون سنت اولمش
 اولميه انوك كبي سنتلو اولانلري الموق مراد ايدند كده مانع
 اوليوب الدر سن اما بوبهانه ايله تزوير و تلبيس ايله
 خارجدن واران سنتلو اوغلان يازلمقدن حذر اولنوب
 شمديه دكين النوك كلدو كي اوزره قديمي يرلو اولان سنتلو
 اوغلانلردن يرارلرين جمع اتدره سن .

Njegov doslovan prijevod glasi:

»Hukum kadijama sandžaka Bosne, Hercegovine i Klisa. Pošto su sa područja vaših kadiluka, po dosadašnjoj praksi regrutovani u adžemi oglane pretežno obrezani dječaci, to se obično i uzimaju oni koji su obrezani. Međutim, iako je bilo uobičajeno da se regrutuju oni koji su obrezani, podnesen je izvještaj da ste vi, pri uzimanju obrezanih dječaka, pravili smetnje sadašnjem jajabaši koji je stigao da prikupi adžemi oglane, pa u vezi s tim naređujem: kada stigne [ovaj hukum] ovako [da se postupi]: od starosjedilačkog stanovništva toga područja regrutuju se u [adžemi] oglane oni koji su obrezani, pa neka to ne budu oni koji su kasnije odnekud došli samo zato da bi postali adžemi oglani, odnosno, neka to ne budu oni koji nisu obrezani zato da ne bi bili uzeti u adžemi oglane. Prema tome, kada se preduzme regrutovanje obrezanih, nemojte praviti smetnje, učinite da budu regrutovani. Ali striktno povedite računa da se ovim povodom ne bi dogodila bilo kakva zloupotreba i pronevjera, da se ne upisuju dječaci koji su obrezani [ali] koji su odnekud došli. Onako kako je to bilo uobičajeno do sada prilikom regrutovanja, učinite da se pkupe sposobni obrezani dječaci koji su od davnina sa tog područja.«